

Medailonky obcí

Koupil jsem kostel v Sudetech
Do rámců navracel slídu
Schovával obrázky po dětech
Od prahu vymetal bídu

Koupil jsem kostel po Němcích
Kostelík, sudetskou chalupu
Duše a panenky v kredenci
S lišáky chodil jsem po lupu

Koupil jsem kostel v údolí
Ve stráni hledal jsem Boha
Houby a brusinky, cokoliv
Hledal jsem sebe a našel jsem oba

(Petr Linhart, Koupil jsem kostel v Sudetech, z alba Sudéta, 2007)

Kapitolu o sídlech, nacházejících se na Konstantinolázeňsku, začneme krátkým shrnutím toho, co mají jednotlivé obce v této oblasti společného. Všechny obce (a jimi spravované vsi a samoty) jsou obcemi venkovského charakteru, jejichž počátky spadají (až na výjimku Konstantinových Lázní) do období raného středověku. Typickou obživou zdejších lidí byla po dlouhá staletí práce na polích a pastvinách, v několika případech také v dolech a hutích. Lidé v oblasti se dále zabývali řemesly a pohostinstvím. Působili také jako pracovní síla ve službách místních feudálů (ať už to byli rytíři ze Švamberka nebo kníže Löwenstein). V devatenáctém století se začíná v kraji rozvíjet řada dalších oblastí, především lázeňství, ale také doprava, zejména železnice. V mnoha obcích fungovaly po dobu dvou staletí školy, v Bezručovicích byl v roce 1850 zřízen okresní soudní dvůr.

Vesnice a vesničky, založené v raném středověku na území českého státu, postupně přecházely do rukou německy mluvící šlechty. Zhruba od 15. století také docházelo k pozvolné kolonizaci území novousedlíky ze sousedního Německa. Přicházeli zejména za pracovní příležitostí jako sedláci, řemeslníci a mistři do hutí. Většina sídel byla tzv. germanizována (poněmčována), některých se to dotklo pouze částečně.

Po vzniku samostatného Československého státu v roce 1918 patřily Sudety, tedy příhraniční oblasti obývané německým obyvatelstvem, k nejbohatším územím nové

republiky. Jejich obyvatelstvo se však s novým státem nikdy plně neztotožnilo a z větší části podpořilo po roce 1938 nároky hitlerovského Německa na zdejší území. Oblast mikroregionu se, spolu s řadou dalších, stala součástí tzv. Třetí říše, německého nacistického státu.

Po skončení druhé světové války, v roce 1945, byla většina německy mluvícího obyvatelstva z území vyhnána. Odsun, jakkoli hodnocen z hlediska spravedlnosti, způsobil nesmazatelné stopy na vzhledu krajiny i sídel, dosídlovaných po válce lidmi z českého vnitrozemí. S lidmi odešly z venkovského kraje jejich zvyky i paměť, již byli spojeni s krajinou. Noví osídlenci neměli ke svému novému domovu vytvořené pevnější vazby, jejich vzniku pak často bránily nešetrné zásahy komunistických vlád i místních samospráv. Namísto slibovaného snadného života s nově nabitým majetkem tzv. po Němcích, čekala na nové osídlence léta dřiny, nedostatku a velké nejistoty. Oblast se nikdy nevrátila na svou předválečnou hospodářskou úroveň. Na řadě míst docházelo k devastaci kulturních hodnot, zejména chátráním domů, kostelů a feudálních staveb.

Rok 1989 přinesl lidem i jejich obcím žádoucí politické uvolnění. Změna hospodářské politiky státu však vedla ve zdejší oblasti k útlumu zemědělství a ztrátě řady pracovních příležitostí. Krajina se propadla zpět do částečné izolace, která způsobila zaostávání a odliv kvalifikovaných lidí. Lidé z regionu museli za obživou dojíždět do poměrně vzdálených měst (Stříbro, Plzeň, Tachov).

Dnešní sídla Konstantinolázeňska lze na jedné straně charakterizovat jako nedostatečně rozvinutá, zatížená velkou nezaměstnaností a nedostatečně vzdělanou populací. Na straně druhé, je v řadě z nich aktivní tzv. občanská společnost, která se zaměřuje na obnovu lidových tradic (konání masopustů, jarmarků), opravu památek a celkovou obnovu daného území.

Místní obyvatelé tak usilují o nápravu a rozvoj, který by pomohl zahojit historická zranění a využít poučení z nich k vytvoření trvale udržitelného a kvalitního života na západočeském venkově.

Bezručice

Město Bezručice se nachází několik kilometrů severně od Konstantinových Lázní. Pod správu bezručického obecního úřadu patří také vsi Horní a Dolní Polžice, Kamýk, Kohoutov, Krivce, Pačín, Řešín a Zhořec. Bezručice, spolu s ostatními částmi, obývá zhruba 1000 obyvatel. První písemné zmínky o městě pocházejí

z roku 1227, kdy je zmiňován jejich vlastník Kojata z Mostu. Ve 14. století, za vlastnictví Bezručic rytířem Buškem, byl patrně položen základ ke stavbě hradu, později zámku, nad městečkem. Od 16. století, kdy je vlastníkem rod Elpognarů z Dolního Šenfeldu, dochází k postupné germanizaci obyvatel. Městečko značně utrpělo následkem třicetileté války. Od počátku 18. století až do roku 1945 bylo součástí panství knížecího rodu Löwensteinů.

Po druhé světové válce bylo z Bezručic odsunuto původní německé obyvatelstvo a oblast byla dosídlována novousedlíky z českého vnitrozemí. Počet obyvatel se nikdy nevrátil do předválečného stavu (zhruba 2000 obyvatel). Soudní okres Bezručice byl v roce 1946 zrušen a v roce 1960 se obec stala součástí okresu Tachov. Přetržení kontinuity života mělo výrazné dopady na podobu Bezručic. Řada domů, které nebyly dosídleny, byla zbourána. Na náměstí tak došlo ke změně původní dispozice. V letech 1958 – 1960 byl v obci vybudován kulturní dům, postupně také sídliště u školy a nové rodinné domy. V Bezručicích se nachází zdravotní středisko, školka a základní devítiletá škola. Je zde konečná stanice lokální železniční trati Pňovany- Bezručice.

V Bezručicích působí Spolek přátel Kryštofa Haranta z Polžic a Bezručic pečující o obnovu kulturně historických tradic místa. V nedalekých Krivcích je aktivní spolek Martinus usilující o obnovu kostela sv. Martina. V místě působí také fotbalový klub TJ Jiskra Bezručice.

Cebiv

Obec Cebiv leží nad údolím Kozolupského potoka na trati Bezručice–Pňovany. Kdysi patřila benediktinskému klášteru v Kladrubech a je zmíněna již v jeho zakládací listině (tzv. kladrubské falzum z 13. století). V průběhu staletí ves vlastnil například rod Drzděrů z Hrádku, v 17. století byla připojena k bezručickému statku.

Horní části návsi dominuje barokní zámek, vystavěný pravděpodobně na zbytcích gotické tvrze. Zámek je dnes zpustlý, i když v interiéru se stále dochovala řada zajímavých drobností od dveří či štukových ozdob až po rokoková kamna. V obci lze najít dvě zajímavé sochy - na návsi sochu Panny Marie z 1. poloviny 18. století, na mostě pod zámek pak sochu sv. Jana Nepomuckého z roku 1737.

K obci Cebiv patří také ves Bezemín, která svého času patřila kladrubskému klášteru a později pánům z Gutštejna. V 16. století se stala součástí bezdružického panství. Asi 3 km od Bezemína, směrem k Šipínu, se nachází bezemínské hradiště, osídlené již od 9. století našeho letopočtu, a pohřebiště se 45 mohylami.

V Cebivi dnes žije zhruba 290 obyvatel, nachází se zde obchod a pošta, organizují se zde hasiči a rybáři.

Černošín

Obec Černošín je poprvé připomínána roku 1290. Ležela na významné obchodní cestě z Plzně do Chebu a v 16. století byla povýšena na městečko s mnoha právy a svobodami. Nejvýznamnější místní památkou je kostel sv. Jiří na černošínském náměstí, jehož dnešní barokní podoba pochází z 18. století. Kostel sám je však ještě o více než 350 let starší. Na náměstí najdeme také barokní sochy sv. Jana Nepomuckého (s andílkem nesoucím otevřenou knihu) a také sv. Floriána, patrona hasičů – patrně proto, že četné požáry provázely život městečka po celou dobu jeho existence.

K Černošínu patří vsi Lhota, Lažany, Ostrovce, Pytlův, Vícho, Krásné Údolí a Třebel. Nad posledně jmenovanou vsí stál hrad Třebel („někdy velmi pevný“), který zanikl na konci třicetileté války.

V obci se nachází devítiletá základní škola, školka, stacionář Víteček pro postižené děti, několik drobných výrobních a obchodů. V obci i jejím okolí působí řada občanských sdružení (Občanské sdružení Třebel, Občanské sdružení Vícho, Občanské sdružení Za Krásné Údolí, občanské sdružení Lapeť a další)

Horní Kozolupy

Horní Kozolupy jsou připomínány ve 13. století jako majetek místní drobné šlechty, v 17. století se společně s nedalekou Cebiví stává součástí bezdružického panství. V obci stával starobylý farní kostel, který v létě 1947 vyhořel a o několik let později byl zbořen.

Na jih od Horních Kozolup leží Slavice, kde již od 15. století stávala tvrz obklopená vodním příkopem. V 17. století byla tvrz přestavěna na zámek s parkem a ovocnou zahradou, který prošel další přestavbou v klasicistním stylu po roce 1820. Významná sbírka historického nábytku byla po druhé světové válce rozkradena. Kromě zámku, který je dnes ve velmi zanedbaném stavu, v obci najdeme kostel sv. Vavřince z poloviny

18. století. Součástí obce Horní Kozolupy je dále ves Strahov, a rovněž Očín, kde kdysi stávala kruhová tvrz obehnaná příkopem a valem.

V obci žije zhruba 260 lidí, působí zde TJ Sokol Horní Kozolupy a sdružení Svaz pro občanské záležitosti.

Kokašice

Obec Kokašice se nachází 2 km západním směrem od Konstantinových Lázní. Správou patří pod Kokašice také vsi Lomy, Čeliv a hrad Krasíkov. Nejstarší záznamy o obci Kokašice pocházejí z roku 1227, kdy ji Kojata z Hrabšic odkázal svému synovi Benešovi. V roce 1930 se zde nacházelo 62 usedlostí a 310 lidí. V roce 1991 je zde 61 popisných čísel a 239 obyvatel.

Obec se rozkládá na křižovatce místních komunikací. Starší východní část obce je soustředěna kolem návsi s rybníkem. Západní část vznikla rozšiřováním zástavby po roce 1838. Mezi památky patří dům č.p. 22 s hrázděným štítem, který byl součástí starého mlýna a pochází nejméně z počátku 19. století. Při západním

okraji obce u silnice, naproti č.p. 56 se nachází tzv. Bavůrkův kříž. Jde o kamenný smírčí kříž s reliéfem dvojitého soustředěného kruhu. Tento kříž stojí na místě, kde měl Bavůrek ze Švamberka zabít syna plzeňského měšťana Palečka.

V obci byl již krátce po válce obnoven sbor dobrovolných hasičů a také fotbalový klub SOKOL Kokašice, který s přestávkou v šedesátých letech funguje dodnes.

Krasíkov

Dominantou celého širšího okolí je stolová hora tyčící se nad vsí Kokašice, jmenuje se Labutí vrch neboli Švamberk. Hrad, který se na hoře nachází, založili páni z Boru kolem roku 1250. Hrad byl později majetkem pánů ze Švamberka, několikrát vyhořel a od 17. století postupně chátral. Obnovena a nově vysvěcena byla pouze hradní kaple sv. Máří Magdaleny, která se stala pohřebním chrámem Švamberků. Na přelomu 50. a 60. let byl postupně rozkraden kostelní inventář a v roce 1963 byla vandalským způsobem zničena hrobka Švamberků. Mumiím byly zpřelámány údy a ostatky nebožtíků byly rozházeny po okolí. O záchranu hradu Krasíkov usiluje řada občanských iniciativ nacházejících se na území mikroregionu (např. občanské sdružení Pomozme si sami).

Konstantinovy Lázně

Konstantinovy Lázně (původně Lázně Nová Ves) jsou nejmladší obcí Mikroregionu Konstantinolázeňsko, a také nejmladšími lázněmi v České republice. Žije zde zhruba 900 obyvatel. Obec byla založena novoveskými sedláky na počátku 19. století kolem místních železitých pramenů, na úpatí Hradištského vrchu. V oblíbených

lázních se léčili především nemocní padoucníci, revmatismem a chudokrevností.

Jejich rozkvět nastal koncem 19. a začátkem 20. století, kdy byl zřízen lázeňský park a vystavěny nové hotely, vily a kostelík Panny Marie Lourdské. Dnes jsou Konstantinovy Lázně klidným lázeňským městečkem, kde se v 11 lázeňských domech léčí především srdeční a cévní choroby.

Okolí Konstantinových Lázní bylo osídleno od pradávných dob. Obce Okrouhlé Hradiště a Dlouhé Hradiště získaly jméno po blízkém hradišti na Hradištském vrchu, které vzniklo v pozdní době bronzové. Pravěké osídlení najdeme také v okolí poutního místa Šipín. Ke Konstantinovým Lázním patří dále vsi Potín (zmiňovaný již roku 1183), Břetislav, Nová Ves a Poloučany.

Konstantinovy Lázně jsou významným rekreačním centrem. Na provoz lázní je navázána řada dalších služeb, jako jsou obchody, restaurační a sportovní zařízení, a s nimi spojené kulturní akce. V obci se nachází školka, první stupeň základní školy, služebna policie ČR, pošta a zdravotní středisko.

V Konstantinových Lázních působí občanské sdružení Živá ves, v sousedním Okrouhlém Hradišti sdružení Poutníci sv. Jana. V obci působí také tělovýchovná jednota Sokol Konstantinovy Lázně, která má cyklistický a fotbalový oddíl. V obci se nachází letní koupaliště, tenisové kurty a krytý rekreační bazén.

Lestkov

Obec Lestkov leží na silnici z Plané do Konstantinových Lázní. Historicky byla majetkem rodu Švamberků, jehož znak (labuť) se objevuje i v lestkovském erbu. Ten obec získala kolem roku 1450 při povýšení na městečko. V 19. století v městečku žil necelý tisíc obyvatel včetně 7 židovských rodin, které obývaly židovskou uličku se synagogou.

V horní části lestkovského náměstí stojí ruina barokního kostela sv. Prokopa, jehož krov se zřítil v roce 1993. Kostel dnes čeká na základní statické zajištění. V Lestkově po druhé světové válce zaniklo několik cenných památek - vrchnostenský dvůr, hřbitovní kostel sv. Jana Křtitele, fara a empírová radnice. Zachovala se socha patrona městečka sv. Prokopa na náměstí a socha sv. Antonína Paduánského před bývalou školou, obě z 18. století.

Asi 3 km východně od Lestkova leží malebná obec Domaslav, poprvé zmiňovaná r. 1227. Brzy poté ji získal rod Švamberků, který v její blízkosti založil

stejnojmenný hrad. Ves vlastnil po několik následujících staletí. Dominantou obce je kostel sv. Jakuba Většího. Původně románská stavba byla barokně přestavěna v roce 1716.

K Lestkovu patří dále vsi Vysoké Jamné, Stan, Hanov a Vrbice u Bezdruzic, dohromady zde žije zhruba 350 lidí. V Lestkově je sdružení dobrovolných hasičů a také sdružení zabývající se obnovou zdejšího polozbořeného kostela Sosáci.

Olbramov

Olbramov leží mezi Planou, Švamberkem a Černošínem. Jméno získal po neznámém Olbramovi, jehož jméno je starší českou podobou německého jména Wolfram, které je složeninou slov vlk (Wolf) a havran (Ram). První písemná zmínka pochází z roku 1237, kdy byl Olbramov v držení bratrů Oty a Bohuslava. Ve druhé polovině 14. století se stal

Olbramov sídlem rytířů z Volfštejna. V roce 1757 zde byl hospodářský dvůr s ovčínem, chmelnicí a rybníkem.

Současným středem obce je nepravidelná návěs s rybníčkem, kde můžeme najít významné historické památky, jmenovitě sousoší Svaté rodiny z roku 1752 a kapli Sv. Jana Nepomuckého. Obec Olbramov tvoří tři malé vsi, vedle samotného Olbramova ještě Kořen a Zádub.

Víska Kořen leží asi 5 km jihozápadně od obce Lestkov a je rozložena kolem prostorné čtvercové návsi. Poprvé se zmínka o Kořenu objevuje v roce 1379. Střed vesnice tvoří areál bývalého panského dvora se zámečkem. Jedná se o jednoduchou empírovou stavbu, vybudovanou kolem roku 1886. Do zdi zámeckého parku je začleněna kaple sv. Jana Nepomuckého, založená v roce 1793.

Ves Zádub leží při pramenech Zádubského potoka mezi Lestkovem a Černošínem. První zmínka o Zádubu se objevuje v závěti velmože Kojaty z roku 1227. Počátkem 15. století získal Zádub rod Zádubských ze Šontálu, který vesnici držel celá dvě staletí.

V obci Olbramov dnes žije zhruba 70 obyvatel, obec pravidelně pořádá společensko-kulturní akce spolu s občanským sdružením Pomozme si sami. Nejvýznamější akce jsou: Tříkrálový bál, Pouť, Májové radosti, Vendelínský divadelní jarmark a různé výlety po okolí.

Svojšín

Obec je položena v hlubokém zářezu řeky Mže, 7 km od Stříbra. Svojšín patří mezi nejstarší šlechtická sídla v západních Čechách. Podle historických zpráv a dosud zachovaného románského kostela byl založen již ve 12. století. Předeek svojšínských rytířů Ctibor žil kolem poloviny 12. století, jeho syn Oldřich užíval od roku 1177 přídomku ze Svojšína. Svojšínští, kteří ve 13. století vlastnili na Stříbrsku značné majetky, založili rovněž hrady Třebel a Volfštejn.

V roce 1930 měla obec 108 domů, v nichž žilo 518 Němců a 58 Čechů. V roce 2000 se Svojšín skládal ze 102 domů, v nichž bydlelo 394 obyvatel.

Mezi významné památky patří kostel sv. Petra a Pavla, jehož nejstarší části (věž) jsou románského původu, a dále barokní zámek vystavěný na místě starší stavby hraběnkou Juditou Příchovskou v r. 1723. V kašně před zámkem stojí barokní socha sv. Jana Nepomuckého z r. 1722. Významnou technickou památkou býval dřevěný krytý most vystavěný ve Svojšíně údajně již r. 1723. Roku 1930 byl zbořen a na jeho místě vystavěn dnešní železobetonový most. Svojšínem prochází železniční trať Plzeň–Cheb, na zdejším nádraží se na ni napojuje lokálka do Boru u Tachova. Ve vsi se nachází pohostinství, obchod, v blízkosti chatový tábor a kempink.

Ve Svojšíně je školka a první stupeň základní školy, nachází se zde ordinace praktického lékaře. V obci pracuje několik dobrovolnických spolků – Sbor dobrovolných hasičů Čech, Moravy a Slezska, Tělovýchovná jednota Sokol Svojšín, Sdružení za obnovu vesnice, spolky zahrádkářů, včelařů, místních rybářů a dvě myslivecká sdružení. Obec také zřizuje Místní knihovnu Svojšín. Po několik let usiluje obec Svojšín o obnovu vztahu zdejších lidí k přírodnímu prostředí kolem nich. V roce 2006 získala za svou péči o zeleň a životní prostředí mezinárodní ocenění v soutěži Entente Florale Europe 2006 (Kvetoucí sídla Evropy).

Záchlumí

Ves je položena při komunikaci, která odbočuje z chebské silnice na Konstantinovy Lázně. První zmínky o obci pocházejí z roku 1369. V roce 1939 měla obec 51 domů a 219 obyvatel, v roce 1991 zde v 74 domech žilo 403 obyvatel. V blízkosti obce byla

od 17. století těžena železná ruda, na jejímž dobývání se podílelo stále více horníků přicházejících z Německa. Tehdy se uchýtil stále užívanější německý název obce Eisenhuttl.

Jedinou stavební památkou obce je barokní kostel Narození Panny Marie, přestavovaný v 17. a 19. století. Ještě před rokem 1990 hrozila neudržované majestátní stavbě demolice. Původní zástavba obce byla v druhé polovině 20. století necitlivě narušena zbouráním dvorů ve východní části návsi. Na jejich místě byly vystavěny panelové domy pro zaměstnance zemědělského podniku. V Záchlumí se nachází školka a první stupeň základní školy. V obci funguje fotbalový klub.

Představte si, že za Vámi přijede kamarád z jiné části České republiky. Jaké místo Konstantinolázeňska byste mu rádi ukázali?

Která z obcí Konstantinolázeňska má nejvíce obyvatel? Která má nejméně obyvatel?